

Okul Öncesi Dönem Üstün Yetenekliler Alanında Yapılmış Tezlerin Analizi¹

Menşure İlayda ER¹, Ferah GÜÇLÜ²

Öz

Türkiye’de okul öncesi dönem üstün yetenekli- zekâlı çocuklarla ilgili lisansüstü çalışmaların geçmişi çok eskiye dayanmamaktadır. Araştırmaların genellikle tanılama üstünde yoğunlaştığı görülmektedir. 2000 yılından sonra görece olarak çalışmaların yoğunlaştığı görülse de araştırma alanının genişletilmesi alan yazına önemli katkılarda bulunacağı düşünülmektedir. Bu araştırmanın amacı, okul öncesi dönemde üstün yetenekli- üstün zekâlı çocuklarla ilgili yapılan lisansüstü araştırmaların karşılaştırmalı analizini yapmaktır. Bunun yanı sıra okul öncesi dönemde üstün yetenekli çocuklar kapsamındaki araştırma sonuçlarını değerlendirerek, yeni araştırma alanlarının belirlenmesine yönelik öneriler geliştirmek hedeflenmiştir. Araştırma, tematik bir derleme çalışması şeklinde desenlenmiştir. Tarama modeli nitel araştırma yöntemleri temelinde; doküman analizi ve verilerin analizinde içerik analizi tekniği kullanılarak hazırlanmıştır. Araştırma örneklemini, okul öncesi dönemde üstün yetenekli/ zekâlı çocuklarla ilgili 2000-2022 yılları arasında yapılan ve Ulusal Tez Merkezi veri tabanına kayıtlı 28 adet yüksek lisans ve doktora tezi incelenmiştir. Araştırmanın iç geçerliği için tezlerin doğru ve sistemli bir şekilde kategorize edilip edilmediğine, dış geçerliği için ise verilerin analiz işleminde araştırmanın konusu ve amacına uygun şekilde özgün ve yaratıcı temaların oluşturulmasına dikkat edilmiştir. Araştırmanın güvenilirliği için araştırmacılar arasında Miles ve Huberman (1994) güvenilirlik yüzdesi temel alınmıştır. Bu araştırma sonucunda Araştırmanın en önemli sonucu, okul öncesi dönem üstün yeteneklilerle ilgili araştırmaların, öğrenme ortamları, eğitim programları, öğretim yöntem ve teknikleri, öğretmenlerin yetiştirilmesi ve geliştirilmesi yönünde genişletilmesi olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi, üstün yetenekli, üstün zekâlı öğrenci.

Analysis of Theses Made in The Field of Pre-School Gifted Children¹

Abstract

In Turkey, the history of postgraduate studies related to preschool period gifted and talented children does not date back to a distant past. Research has predominantly focused on diagnosis, even though there has been a relative increase in studies after the year 2000. It is believed that expanding the research scope would significantly contribute to the literature. The purpose of this study is to conduct a comparative analysis of postgraduate research conducted on gifted and talented children in the preschool period. Additionally, the study aims to evaluate the research results related to gifted children in the preschool period and provide recommendations for identifying new research areas. The research is structured as a thematic review study. Using qualitative research methods based on a screening model, document analysis and content analysis techniques were employed for data analysis. The research sample includes 28 master's and doctoral theses related to gifted/talented children in the preschool period conducted between 2000 and 2022 and registered in the National Thesis Center database. For internal validity, the categorization of theses was examined to ensure accuracy and systematic classification, while external validity involved the creation of original and creative themes in line with the research subject and purpose during the data analysis process. The reliability of the study was determined based on the reliability percentage according to Miles and Huberman (1994). The most

¹Sorumlu yazar: Okul öncesi öğretmeni, Hacettepe Üniversitesi, Ankara/ Türkiye, ilaydaerhacettepe@gmail.com, ORCID: 0000-0001-5303-7817

²Doç.Dr., Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara/ Türkiye, ferahguclu7777@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-19573015

significant result of the research is the need to expand studies on preschool gifted individuals, particularly in the areas of learning environments, educational programs, teaching methods and techniques, as well as the training and development of teachers.

Anahtar Kelimeler: Preschool, gifted, gifted student

Makale Geçmişi

Geliş: 07.10.2023

Kabul: 23.12.2023

Yayın: 31.12.2023

Makale Türü

Araştırma Makalesi

Önerilen Atf

Er, M. İ. & Güçlü, F. (2023). Okul öncesi dönem üstün yetenekliler alanında yapılmış tezlerin analizi *Uluslararası Eğitimde Nitel Araştırmalarda Mükemmellik Arayışı Dergisi (UENAMAD)*,2(2), 1-17.

Giriş

Çocuğun doğduğu günden itibaren ilköğretime başladığı ana kadar geçen 0-6 yaş arasındaki süreç ülkemizde okul öncesi dönem olarak tanımlanmaktadır. Okul öncesi dönem; dil gelişimi, bilişsel gelişim ve sosyal duygusal gelişim alanları açısından kritik bir dönemdir (Smith, 2014). 0-6 yaş arasındaki gelişimsel süreçte çocuğun çevresiyle etkileşimi temel yaşam becerilerinin kazanılmasında önemlidir. Okul öncesi dönemde eğitimin süreç kalitesinin güçlü eğitici faaliyetlere yer verilen erken çocukluk eğitimi ortamlarında çocukta daha iyi sosyal ve davranışsal becerilere sahip olmayı sağladığı ve çocuğun gelişimi için güçlü bir belirleyici olduğu doğrulanmıştır (Organisation for Economic Co-Operation and Development, [OECD], 2018). Bu bağlamda ülkemizde isteğe bağlı olarak 36-72 ay arasındaki çocukların yararlandığı ve çocuğa nitelikli öğrenme deneyimleri sunmak amacıyla uygulanan okul öncesi eğitimin hedefleri arasında; çocukların bedensel, zihinsel ve sosyal-duygusal gelişimiyle birlikte iyi alışkanlıklar edinmesini sağlamak, çocukları ilkokula hazırlamak, yaşam koşulları yetersiz ortamlarda büyüyen ailelerin çocukları için ortak bir yetiştirme ortamı yaratmak ve Türkçeyi doğru ve güzel konuşmalarını sağlamak yer almaktadır (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2013). Sınıftaki çocukların bireysel gelişimlerinin ve aile yapısının farklılıklarından kaynaklanan eğitsel ihtiyaçları sınıftaki çok kültürlü yapının oluşmasındaki etkenlerden bazılarıdır.

Öğrenme ortamındaki her çocuk ilgi, yetenek ve akademik gelişim açısından farklılık gösterir (Green, 2007; Karnes ve Bean, 2015). Üstün yetenekli ya da üstün zekalı çocukların gelişimsel ihtiyaçlarını karşılayacak bir eğitim programıyla kendi eğitim ortamlarında eğitilmesi önem taşımaktadır. Nitelikli bir eğitim ortamında ve özel geliştirilmiş bir eğitim programı sayesinde üstün yetenekli çocukların kişisel gelişimlerinde kaydettikleri ilerleme, kendini gerçekleştirme potansiyeline de katkı sağlama açısından önemlidir (Subotnik ve diğ., 2011).

Üstün yetenek ya da zekanın tanımı ve kapsamı, içerisinde bulunulan zamana göre değişiklik göstermektedir. Latince (inter- legintia) sözcüğü olan zekâ geçmişten günümüze Cicero, Aristoteles, Descartes gibi kişiler tarafından tanımlanmıştır. Renzulli Üçlü Halka Kuramı'nda üstün yetenek kavramını etkileşim içerisindeki üç halkayı oluşturan ortalama üstü genel- özel yeteneğin, motivasyon ve yaratıcılığın etkileşimi olarak açıklamaktadır (Renzulli,1986). Gagne' e (2004) göre üstün yetenekli olma durumunu kalıtsal bir aktarım olarak tanımlarken üstün zekâ kavramı ise zekayı ölçen birtakım testlerle açıklanmıştır (Ersoy ve Avcı, 2004). Üstün yeteneğe sahip çocuklar eş zamanlı olmayan gelişim gösterebilmektedir (Gilmanshina ve diğ., 2021). Üstün yeteneklilik daha çok bebeklik döneminden itibaren gelişimsel olarak daha hızlı ilerleyen çocuklara atfedilmektedir. Üstün zekalı-yetenekli çocukların tanımlanmasında en önemli ilke "erkenlik ilkesi"dir. Çocuğun yüksek potansiyelinin "erkenlik ilkesi", olarak ortaya çıktığı anda gelişimlerinin desteklenmesini gerekmektedir (Çelik-Şahin,2014; Özsoy,1992). Motor gelişiminde hızlı ilerleme, erken dil gelişimi, karmaşık konuşma kalıpları, yoğun merak, sürekli dikkat, mükemmel hafıza, olağanüstü başarılarla sahip olma (Paul ve Elder, 2020), erken empati gelişimi, duygusal yoğunluk, doğrulukla ve adil olanla ilgilenme, farklılığın erken farkındalığı, olgun mizah anlayışı gibi bilişsel ve sosyal özelliklerin üstünlüğü, bu çocukları farklı kılan temeller olarak görülmektedir (Harrison,2004; Hertzog,2008; Koshy, 2002; Porter, 2005; Silverman, 2003). Gelişimi etkileyen faktörler arasında yer alan doğum öncesi, doğum sırası, doğum sonrasındaki çevresel koşullar ve kalıtım zekanın gelişimini etkilemektedir. Ayrıca zihinsel karmaşıklık yaşama, olaylara karşı idealist ve mükemmeliyetçi tavır, ahlaki farkındalık ve yaratıcılık üstün yetenekli çocukların ayırt edici özelliklerinden bazılarıdır

(Baysal ve diğ., 2018). Erken çocukluk döneminde zengin uyarıların yer aldığı nitelikli eğitim ortamları doğum sonrasındaki süreçte çocuğun zekâ gelişiminde önemli yer tutmaktadır. Tüm küçük çocukların henüz ortaya çıkmamış potansiyelleri vardır. Ancak üstün yetenekli- zekalı çocukların yaşlılarının çok ötesinde zihinsel kapasiteleri bulunmaktadır. Bu kapasitenin geliştirilmesi de bir anlamda çocuğun içinde bulunduğu çevresine ve kültürüne bağlıdır. Üstün yetenekli çocukların kendilerini rahat hissettikleri bir eğitim ortamının oluşturularak güçlü yanlarının keşfedilmesi, düşüncelerini özgürce paylaşabilmeleri gerekmektedir (Erdem ve Baloğlu, 2018; Maker ve Nielson, 1996).

Üstün yetenekli çocukların eğitiminin erken çocukluk döneminden itibaren sistemli ve düzenli olarak yürütüldüğü ülkelerden biri olan İsrail’de 1973 yılında İsrail Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde ayrı bir bölüm kurulmuştur. Üstün yetenekli çocukların eğitimi yasalarla koruma altına alınmıştır ve bu yasa ile devlet üstün zekalı ve üstün yetenekli öğrencilere eğitim vermekle sorumludur (Hızlı, 2014). İsrail’de üstün zekalı çocukları tanılama süreçleri okul öncesi dönemde başlamaktadır ve tanılama yapılırken zekâ testleriyle birlikte alternatif ölçme ve değerlendirme araçlarından da yararlanılmaktadır. Erken çocukluk döneminden itibaren üstün yetenekli tanısı alan çocuklar İsrail’in eğitimde zenginleştirme programlarına dahil olarak eğitimlerine devam ederler (Kılıç, 2018; Levent, 2011).

Almanya’da ise erken çocukluk döneminde üstün yetenekli çocukların tanılanmasına ilişkin çalışmalar yürütülmektedir. Üstün zekalı öğrencileri tanılama aşamasında çeşitli zekâ testlerinden yararlanılmaktadır ve bu zekâ testleri uzmanlar tarafından uygulanmaktadır. Çalışılan yaş gruplarına göre uygulanan zekâ testleri farklılık göstermektedir (Reutlinger ve diğ., 2015) Üstün yetenekli öğrenciler için kaynaştırma, bütünleştirme ve özel eğitim sınıfları uygulamaları bulunmaktadır. (Kılıç, 2018). Almanya’da üstün yetenekliler eğitimine ilişkin imkanlar arasında sınıf atlama, ilkokula erken başlama, müfredat zenginleştirme yer almaktadır (Levent, 2018).

İngiltere’de sanatsal alanda üstün yetenekli çocukların devam ettiği sanat eğitimi veren okulların eğitim programı ile çocukların sürdürdükleri akademik eğitim programları eşgüdümlü olarak yürütülmektedir. (National Association of Gifted Children [NAGC], 2015) ve (National Association for Curriculum Enrichment [NACE], 2018) gibi kuruluşlar tarafından üstün yetenekli çocuklar için müfredat zenginleştirme programları hazırlanmaktadır. NAGC tarafından üstün zekalı öğrencilerin tanılanmasındaki temel hususlara yönelik hazırlanan raporda üstün yetenekli çocukların farklı etnik ve kültürel popülasyonlar içerisinde yer alabildiği ve üstün yetenek alanlarında desteğe ihtiyaç duymakla birlikte sosyal-duygusal gelişim alanında da desteğe ihtiyaç duydukları belirtilmiştir (NAGC, 2018).

Türkiye’de Millî Eğitim Bakanlığı tarafından özel yetenekli bireylerin eğitimine yönelik yayınlanan kılavuzda, üstün yetenekli çocuklar özel gereksinimli bireyler kapsamında yer almaktadır ve özel yetenekli bireyler başlığı altında zekâ, liderlik kapasitesi, yaratıcılık, motivasyon, sanat gibi alanlarda yaşlılarıyla karşılaştırıldığında yüksek performans gösteren çocuklar olarak görülmektedir (MEB, 2013). Üstün yetenekli çocukların eğitimlerine devam ettiği (Bilim Sanat Merkezi [BİLSEM],2016) ilköğretim kademesinden itibaren tanı almış çocuklara eğitim hizmeti sunmaktadır. Ancak okul öncesi dönem çağındaki çocuklar resmi olarak bu imkanlardan yararlanamamaktadır. Üstün yetenekli çocukların eğitim aldığı BİLSEM (2016) yönergesinin incelendiği araştırmada BİLSEM’ de okul öncesi eğitim biriminin okul öncesi dönemdeki özel yetenekli öğrencilerin çeşitli alanlardaki gelişimine katkı sağlayan bir birim olduğu ifadesi olmasına rağmen günümüzde bilim sanat merkezinde okul öncesi kademesi yer almamaktadır (Bapoğlu ve diğ., 2016)

İlköğretim kademesinde temel zihinsel fonksiyonları ölçmede kullanılan testlerin okul öncesi dönemdeki çocukların gelişimsel özelliklerine uygun olmayışı üstün yetenekli çocukları erken dönemde tanılamayı zorlaştırabilmektedir. Son yıllarda araştırmacılar tarafından üstün yetenekli çocukların belirlenebilmesi amacıyla okul öncesi yaş grubuna yönelik ölçek geliştirme ve ölçek uyarlama çalışmaları gerçekleştirilmektedir (Alma, 2015; Dereli, 2019; Karadağ, 2015; Kurt, 2008). Nitekim geliştirilen zekâ testleri tüm zihinsel fonksiyonları tam olarak ölçebilecek özelliğe sahip olamayacağı da bilinmektedir (Sak, 2010). Üstün yeteneklileri tanılamada kullanılacak programların çeşitlendirilmesi, çoklu tanılama kriterlerinin uygulanabilmesi erken çocukluk döneminde tanılamaya yönelik problemlerin çözümüne yardımcı olabilmektedir (Robinson ve diğ., 2014; Sak, 2010). 60-72 aylık olan ve okul öncesi eğitimde yer alan çocuklar arasından üstün yetenekli olanların tanılanmasına yönelik araştırmada tanılama için çok aşamalı bir sistem oluşturulmuş hem öğretmenler hem de aileler

üstün yetenekli olduğunu düşündükleri çocuklara yönelik gelişim gözlem formları doldurmuşlardır ve gözlem formlarından yola çıkılarak belirli çocuklara yetenek değerlendirme testleri uygulanmıştır (Suveren, 2006). Okul öncesi dönemde üstün yetenekli çocuğu tanılamak için aile, okul ve öğretmen iş birliğinin yapılması; performans düzeyini belirlemek için portfolyo, anekdot kayıtları, gözlem formları gibi alternatif değerlendirme teknik ve araçlarının kullanımı süreçte güvenilir veri sunabilmektedir.

Okul öncesi kademesinde eğitim alan üstün yetenekli çocukların nitelikli ve ihtiyaçlarına yönelik bir eğitim programından yararlanabilmesi onların potansiyel gelişimleri açısından önemlidir. Heckman (2016) nitelikli erken çocukluk eğitiminin yaşam döngüsü faydalarına ilişkin araştırmasında dezavantajlı gruplar olarak nitelendirilen çocukların doğumdan itibaren yüksek kaliteli programlar ile eğitilmesinin %13'lük bir yatırım getirisi sağlayabileceğini belirtmektedir. Üstün yetenekli çocukların kaliteli eğitim almaları çok boyutlu kariyer gelişimi süreçlerinde etkilidir. Üstün yetenekli çocuklar eğitilirken onların ilgi alanlarına yönelik, merak ve keşif yeteneklerini sınırlandırmayan öğrenme olanaklarının sunulması kariyer eğitiminde iş tatmini bağlamında önemlidir (Robinson ve diğ., 2014).

Çocuğun erken dönemde üstün yetenekli olduğu belirlendiğinde özel ihtiyaçlarının karşılanabilmesi için özel eğitim hizmetlerine erişim kolaylığı sağlanabilmektedir (Riberio-Piske ve diğ., 2016). Özel eğitim hizmetlerine erişen üstün yetenekli çocuklar ise yaratıcılarını destekleyen, ilgi ve ihtiyaçlarına yönelik hazırlanan hızlandırma, okul çapında zenginleştirme, gibi potansiyellerini geliştirebilecek eğitim programlarından yararlanabilmektedir (Hernandez ve Saranlı,2014).

Üstün yetenekli okul öncesi dönem çocuklarıyla ilgili yurtdışı ve yurtiçi araştırmalarda tanılama, eğitim programlarının, eğitim ortamlarının ve materyallerin yetersiz kaldığı (Gür, 2017; Hodge, 2013; Karadağ ve diğ., 2016; Robinson, 2008; Ulusoy ve diğ.,2014; Vantassel-Baska, 1986), öğretmenlere yönelik yeterince eğitim verilmediği (Gross, 1999), derin bilgi ve teknik yeteneğe sahip öğretmenlere daha çok ihtiyaç olduğu (Bildiren ve diğ., 2020; Subotnik ve diğ., 2011), okul öncesi dönem üstün yetenekli çocuklarla ilgili alanyazın taramasında üstün yetenekli çocukların okul öncesi çağında tanılanmasına yönelik sistem ve politikaların eksikliği, tanılamaya ilişkin alternatif değerlendirme yöntemlerinin geliştirilmesi, üstün yetenekli çocukların yetenek alanları ve ihtiyaçları doğrultusunda oyun temelli eğitim programlarının hazırlanması gibi konularda yapılan çalışmaların az olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda üstün yetenekliler çocuklarla ilgili tezlerin genellikle eğitim, öğretim, özel eğitim, psikoloji alanlarından çıktığı ve çalışmaların daha çok ilkökul-ortaokul kademesinde yoğunlaştığı görülmüştür (Kardeş ve diğ., 2018). Okul öncesi dönem üstün yetenekli çocuklarla ilgili araştırmaların çalışma grubunu öğretmenlerin oluşturduğu ve ağırlıkla nicel araştırma deseni kullanıldığı tespit edilmiştir (Parlak Rakap, 2023).

Bu araştırmada üstün yetenekli - zekalı çocuklarla ilgili okul öncesi dönemde yapılan 28 adet yüksek lisans ve doktora tezi incelenerek okul öncesi dönem üstün yetenekliler alanındaki tezlerin karşılaştırmalı analizinin yapılması ve tez analizi sonuçlarına dayanılarak okul öncesi dönemde üstün yetenekli çocukların tespiti, tanılanması, eğitimine ilişkin 2000 li yıllardan itibaren var olan durumun değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırma sonucuna dayalı olarak Türkiye'de üstün yetenekliler ile ilgili tezlerdeki çalışma konularını araştırmacıların dikkatine sunmak ve yeni araştırma alanlarına ilişkin öneriler geliştirmek hedeflenmektedir. Araştırmanın amacı aşağıdaki sorulara yanıt aranmaktadır.

1. Okul öncesi dönem üstün yeteneklilere ilişkin tezlerin araştırma yılları ve eğitim alanları nelerdir? Araştırmaların araştırma yılı, araştırmanın yapıldığı üniversite, araştırmanın yapıldığı bölüm ve örneklem grupları nedir?
2. Okul öncesi dönem üstün yeteneklilere ilişkin tezlerde hangi konular çalışılmıştır?
3. Okul öncesi dönem üstün yeteneklilere ilişkin tezlerde hangi araştırma modellerine başvurulmuştur?
4. Okul öncesi dönem üstün yeteneklilere ilişkin tezlerin araştırmaların sonuçları nelerdir?

Yöntem

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın modeline ilişkin bilgiler verilmektedir.

Araştırma Deseni

Bu araştırma okul öncesi eğitiminde üstün yetenekli- üstün zekalı çocuklara ilişkin hazırlanan lisansüstü tezlerin ayrıntılı olarak ele alındığı tematik bir derleme çalışması şeklinde desenlenmiştir. Derleme çalışmaları bilimsel literatürde yayınlanmış bilimsel araştırmaların, belirlenen bir konu temelinde sentezinin yapıldığı, bir yorum ve durum değerlendirmesidir (Huberman ve Miles, 1994;

Herdman, 2006). Bu araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi yapılarak tematik derleme temelinde hazırlanmıştır. Araştırma verilerin analizinde içerik analizi tekniği kullanılmıştır.

Veri Toplama Süreci

Araştırmanın konusu doğrultusunda, (Türkiye Yüksek Öğretim Kurumu Ulusal Veri Tabanında [YÖK]) yer alan, 2000-2022 yılları arasında okul öncesi dönemde üstün yetenekli- üstün zekalı çocuklara ilişkin hazırlanan 21 yüksek lisans, 7 doktora düzeyi olmak üzere toplam 28 lisansüstü teze ulaşılmıştır. Bu tezler incelenerek 2000 yılından günümüze doğru incelenmiş, araştırma konusuna ilişkin eğilimler tespit edilmeye çalışılmıştır. Ulaşılan tezler “araştırma yılı ve eğitim alanı” ana teması, ‘tezlerin yayınlandığı yıllara, tezlerin yapıldığı üniversiteye, tezlerin alanlara göre dağılımı, tezlerin örneklem gruplarına göre dağılımları’ alt temaları temelinde; “tezlerin konu dağılımları” teması yine aynı başlık altında; “araştırma modeli” ana teması, ‘araştırma desenleri, kullanılan ölçme aracı’ alt temaları temelinde; “tezlerin sonuçlarına göre dağılımları” ise ‘yüksek lisans tezlerinin araştırma sonuçları’ ve ‘doktora tezlerinin araştırma sonuçları’ alt temaları temelinde analiz edilmiştir.

Araştırmanın Geçerliliği ve Güvenirliği

Araştırmanın iç geçerliliği için tezlerin sistemli ve doğru bir biçimde sınıflama yapıp yapılmadığına Cohen ve diğ. (2007), dış geçerliliği için ise verilerin analiz işleminde araştırmanın konusu ve amacına uygun şekilde özgün ve yaratıcı temaların oluşturulmasına dikkat edilmiştir. Araştırmanın güvenirliliği için araştırmacılar arasında, Miles ve Huberman (1994) “güvenirlik yüzdesi olan en az %70” uyum birliği sağlanıp sağlanmadığına bakılmıştır. Buna göre ‘Güvenirlik= Görüş Birliği/Görüş Ayrılığı x 100 matematiksel modeli kullanılmıştır. Bu formüle araştırmacılar arasındaki uyum yüzdesi %90 olarak hesaplanmıştır. Ayrıca bu çalışma bir derleme çalışması olarak tasarlandığı ve bir örneklem grubuna dayalı olarak geliştirilmediği için “etik kurul onayı” na başvurulmamıştır.

Çalışma Grubu

YÖK (Ulusal Tez Merkezi) veri tabanında kayıtlı olan “üstün yetenekli çocuklar”, “üstün zekalı çocuklar”, “özel yetenekli çocuklar” arama kelimesi sonucu ulaşılan okul öncesi dönem yaş grubuna yönelik ve erişime açık olan tezlerle sınırlıdır. Tablo 1’de incelenen tezlerle ilgili bilgiler verilmektedir.

Tablo 1

Araştırma Kapsamında İncelenen Tezler

Tezin Adı	Düzyer	Yazar
1. Ana Sınıfına Devam Eden Çocuklar Arasından Üstün Yetenekli Olanların Belirlenmesi	YL	S.Suveren
2. Üstün Zekalı Üstün Yetenekli Çocukların Eğitiminde Okulun, Öğretmenin ve Ailenin Yeri	YL	N. Özkan
3. Raven Spm Plus Testi 5.5–6.5 Yaş Geçerlik, Güvenirlik, Ön Norm Çalışmalarına Göre Üstün Zekalı Olan ve Olmayan Öğrencilerin Erken Matematik Yeteneklerinin Karşılaştırılması	YL	E. Kurt
4. Erken Çocukluk Dönemindeki Üstün Yetenekli Çocukların Belirlenmesinde Ebeveyn, Öğretmen ve Uzman Görüşlerinin Karşılaştırılması	YL	M. Alemdar
5.Okul Öncesi Dönemde Potansiyel Üstün Zekalı Çocukların Belirlenmesi	YL	F. Karadağ
6.Okul Öncesi Öğretmenlerinin, Üstün Yetenekli Çocuklar Hakkındaki Algı, Görüş ve Eğitim İhtiyaçlarının Belirlenmesi	YL	Ş. Gülkaya
7.Okul Öncesi Öğretmenlerinin Üstün Yetenekli Çocuklara Yönelik Algıları ile Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	YL	B. Seyhan
8. Erken Çocuklukta Üstün Yetenekli ve Normal Gelişim Gösteren Çocukların Ahlaki Akıl Yürütmelerinin İncelenmesi	YL	Ş.K.Ç. Teloğlu
9. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Öz-Yeterlik Düzeyleri ile Üstün Yeteneklilerin Eğitimine Yönelik Tutumlarının Karşılaştırılması	YL	Ş. Daştan
10. Anadolu-Sak Zekâ Ölçeği’nin (ASİS) Özel Eğitim Grupları Arasındaki Ayırteçicilik Geçerlik Çalışması	YL	H. K. Sözel
11. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Üstün Yetenekliler Eğitimine İlişkin Öz Yeterlik Düzeyleri ile Üstün Yeteneklilerin Eğitimine Yönelik Algı ve Bilgisi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	YL	M. Sarar
12. Okul Öncesi ve Sınıf Öğretmenliği Öğretmen Adaylarının Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik STEM Eğitimi Öz Yeterlilik Düzeylerinin İncelenmesi: İstanbul	YL	V. Akyıldız

Aydın Üniversitesi Örneği

13. Üstün Zekalı Olan ve Olmayan Çocukların Liderlik Potansiyelinin İncelenmesi	YL	S. Ataman
14. Üniversitelere Yerleşen Üstün Başarılı Öğrencilerin Erken Çocukluk Yaşantılarının İncelenmesi	YL	D. Akkuş
15. Üstün Zekalı Otizm Spektrum Bozukluğu (OSB) Olan Çocukların Özellikleri, Davranışları ve Eğitim Gereksinimlerinin Temellendirilmiş Teoriyle Belirlenmesi	YL	N. Ömür
16. Anadolu-Sak Zekâ Ölçeği'nin (ASİS) Hıza Dayalı Sözel Muhakeme Alt Testi ile Algı Hızı Testleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	YL	S.Kılıçarslan
17. Erken Çocukluk Döneminde Özel Yetenekli Bireyleri Tanıma ve Eğitimi ile İlgili Ebeveyn ve Okul Öncesi Öğretmenlerinin Öz Yeterlilik Algılarının İncelenmesi	YL	M. Aşık
18. Okul Öncesi Dönem Özel Yetenek Potansiyeli Olan Çocukların Eğitim Süreçlerinin Değerlendirilmesi	YL	A.Koçbay
19. Okul Öncesi Öğretmenlerine Yönelik Özel Yetenekli Çocuklarla İlgili Hizmet İçi Eğitim Programı Etkililiği	YL	S. Aydın
20. 4-5 Yaş Grubu Özel Yetenekli Öğrencilerin Tanılanması Üzerine Bir Model Geliştirilmesi: Türkiye Örneği	YL	N.B. Pilavcı
21. Okul Öncesi Öğretmenlerinin Üstün Yetenekli Çocuklar Hakkındaki Bilgi Düzeylerinin İncelenmesi	YL	H. N. Öz
22. Çocuklar İçin Zihinsel Hız Testinin Geliştirilmesi	DR	G.A.Doğan
23. Üstün Potansiyelli Çocukların Tespitinde Öğretmenler	DR	S. Akten
24. Çalışma Belleğinin Geliştirilmesine Yönelik Erken Müdahale Programının Özel Yetenekli Çocukların Çalışma Belleği Performansına Etkisi	DR	F. Karadağ
25. Proje Temelli Yaklaşım Dayalı Erken Müdahale Programının Üstün Yetenekli Çocukların Problem Çözme Becerisine Etkisi	DR	A.Bildiren
26. Okul Öncesi Dönemdeki Üstün Yetenekli Çocukların Aday Gösterilmelerine Yönelik Geliştirilen Eğitim Programının Etkililiği	DR	F. Dereli
27. Üstün Yetenek Potansiyeli Olan Çocuklara Uygulanan Sosyal Beceri Eğitim Programının Sosyal Beceri Gelişimine Etkisinin İncelenmesi	DR	B. Karateke
28. Üstün Yetenekliliği Derecelendirme Ölçekleri-Okulöncesi/Anaokulu Formu (GRS-P)'nin Türkçeye Uyarlanması	DR	S. Alma

Tablo 1'de görüldüğü gibi 2000-2022 yılları arasında Ulusal Tez Merkezi veri tabanında yayınlanan okul öncesi döneme ve üstün zekalı çocuklara yönelik 21'i yüksek lisans, 7' si ise doktora düzeyinde yapılmış toplam 28 lisansüstü tez, araştırma kapsamında yer almaktadır.

Verilerin Analizi

Araştırma verilerinin analizinde, "içerik analizi" yöntemine başvurulmuştur. Ulusal Tez Merkezi veri tabanından alınan tezler araştırmacıların belirlediği analiz birimlerine ve literatür taramasına uygun bir kodlama yöntemi geliştirilerek incelenmiştir. İncelemeler sonucunda okul öncesi dönem üstün yeteneklilerle ilgili tezlerle ilişkin veriler "araştırma yılı ve eğitim alanına, konularına, araştırma modellerine ve sonuçlarına göre dağılımlarını" olmak üzere dört ana temada ele alınmıştır. Okul öncesi dönem üstün yeteneklilerle ilgili tezlerin araştırma yılı ve eğitim alanına dağılımlarına ilişkin veriler; "araştırma yılı, araştırmanın yapıldığı üniversite, araştırmanın yapıldığı bölüm ve örneklem grupları" olarak dört alt temada değerlendirilmiştir. Okul öncesi dönem üstün yeteneklilerle ilgili tezlerin araştırma modeline göre dağılımlarına ilişkin veriler; "araştırma desenleri, kullanılan ölçme aracı" olarak iki alt temada incelenmiştir. Araştırma verileri tablolar halinde kodlanmış ve raporlaştırılmıştır.

Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde okul öncesi dönem üstün yeteneklilerle ilgili tezlerin araştırma yılı ve eğitim alanına, konularına, araştırma modellerine ve sonuçlarına göre dağılımlarına yer verilmiştir.

Okul Öncesi Dönem Üstün Yeteneklilerle İlgili Tezlerin Araştırma Yılı ve Eğitim Alanına Dağılımı

Okul öncesi dönem üstün yeteneklilere ilişkin tezlerin araştırma yılı ve eğitim alanına dağılımı; araştırma yılı, araştırmanın yapıldığı üniversite, araştırmanın yapıldığı bölüm ve örneklem grupları

olarak dört alt temada ele alınmıştır. Aşağıda araştırma tezlerinin yayınlandığı yıllar alt temasına göre dağılımları Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2

Yayınlandığı Yıllar Alt Temasına Göre Tezlerin Dağılımı

Tezlerin Yayınlanma Yılı	Yüksek Lisans	Doktora	Toplam (f)	%
2006	1	-	1	3,57
2008	1	-	1	3,57
2009	2	-	2	7,14
2015	2	1	3	10,71
2016	3	2	5	17,86
2017	1	-	1	3,57
2018	2	-	2	7,14
2019	4	1	5	17,86
2020	2	2	4	14,29
2021	2	-	2	7,14
2022	1	1	2	7,14
Toplam	21	7	28	100

Tablo 2’ de yayınlandıkları yıllara göre tezlerin dağılımları temel alındığında okul öncesi dönemde üstün yetenekliler ile ilgili ilk tezin 2006 yılında yazıldığı, 2006-2015 yılları arasında hazırlanan tezlerin tümünün yüksek lisans düzeyinde olduğu tespit edilmektedir. Okul öncesi dönemde üstün yetenekliler ile ilgili ilk doktora tezi ise 2015 yılında yazılmıştır. Toplamda yüksek lisans ve doktora düzeyinde en çok 2015 ve 2019 yıllarında tez yapılmıştır. Okul öncesi dönemde üstün yeteneklilere ilişkin hazırlanan tezlerin, hazırlandığı üniversite alt temasına göre dağılımı Tablo 3’te verilmektedir.

Tablo 3

Hazırlandığı Üniversite Alt Temasına Göre Tezlerin Dağılımı

Üniversiteler	Yüksek Lisans	Doktora	Toplam (f)	%
Abant İzzet Baysal Üniversitesi	1	-	1	3,57
Beykent Üniversitesi	1	-	1	3,57
İstanbul Üniversitesi	1	-	1	3,57
Gazi Üniversitesi	4	1	5	17,86
9 Eylül Üniversitesi	1	1	2	7,14
Yakın Doğu Üniversitesi	1	-	1	3,57
Selçuk Üniversitesi	-	1	1	3,57
Ankara Üniversitesi	-	-	1	3,57
Hacettepe Üniversitesi	2	1	3	10,71
Eskişehir Anadolu Üniversitesi	3	1	4	14,29
İstanbul Aydın Üniversitesi	3	1	3	10,71
Bahçeşehir Üniversitesi	1	1	1	3,57
İnönü Üniversitesi	1	-	1	3,57
Trakya Üniversitesi	-	1	1	3,57
19 Mayıs Üniversitesi	1	-	1	3,57
Çukurova Üniversitesi	1	-	1	3,57
Toplam	21	7	28	100

Okul öncesi dönemde üstün yeteneklilerle ilgili hazırlanan tezlerin üniversitelere göre dağılımlarına bakıldığında bu alanda en çok tezin 5 tez ile Gazi Üniversitesi’nde ardından 4 tez ile Eskişehir Anadolu Üniversitesi’nde yazıldığı görülmektedir. Devlet üniversiteleri arasında yer alan Abant İzzet Baysal, İstanbul, 19 Mayıs, Çukurova Üniversitelerinde sadece yüksek lisans düzeyinde tez

yapılmıştır. Vakıf üniversitelerinden olan Beykent, Yakın Doğu ve Bahçeşehir Üniversitelerinde okul öncesi dönemde üstün yetenekliler alanında doktora tezi yazılmadığı görülmektedir. Toplam 16 üniversite arasından 8 üniversitede ilgili alanda sadece yüksek lisans düzeyinde tez yapılmıştır. Okul öncesi dönemde üstün yetenekliler ile ilgili hazırlanan tezlerin araştırma alanları alt temasına göre dağılımları Tablo 4’te verilmektedir.

Tablo 4

Araştırma Alanları Alt Temasına Göre Tezlerin Dağılımı

Alanlar	Yüksek Lisans	Doktora	Toplam (f)	%
İlköğretim	1	-	1	3,57
Eğitim Yönetimi	1	-	1	3,57
Üstün Zekalılar Eğitimi	1	-	1	3,57
Okul Öncesi Eğitim	7	1	8	28,57
Özel Eğitim	6	3	9	32,14
Çocuk Gelişimi ve Eğitimi	-	2	2	7,14
Sınıf Öğretmenliği	2	-	2	7,14
Üstün Zekalılar ve Yetenekliler	1	-	1	3,57
Engelli Çalışmaları	-	1	1	3,57
Eğitim Bilimleri	1	-	1	3,57
Temel Eğitim	1	-	1	3,57
Toplam	21	7	28	100

Tablo 4’te tezlerin alanlara göre dağılımına bakıldığında okul öncesi dönemde üstün yetenekliler ile ilgili tezlerin özel eğitim ve okul öncesi eğitim alanında yoğunlaştığı, en çok tezin ise 9 tez ile özel eğitim alanında yapıldığı görülmektedir. Özel eğitim alanından sonra ise en çok tez 8 tez ile okul öncesi eğitim alanında yapılmıştır. İlköğretim, Eğitim Yönetimi, Üstün Zekalılar Eğitimi, Üstün Zekalılar ve Yetenekliler, Eğitim Bilimleri ve Temel Eğitim Ana Bilim Dalları’nda sadece yüksek lisans düzeyinde tez yapılmıştır. Engelli Çalışmaları Ana Bilim Dalı’nda ise sadece doktora düzeyinde tez yapılmıştır. Okul öncesi dönemde üstün yetenekliler ile ilgili hazırlanan tezlerin örneklem grupları alt temasına göre dağılımı Tablo 5’te verilmektedir.

Tablo 5

Örneklem Grupları Alt Temasına Göre Tezlerin Dağılımı

Örneklem Grupları	Yüksek Lisans	Doktora	Toplam (f)	%
Çocuklar	9	5	14	50
Veliler	1	-	1	3,57
Öğretmen ve Öğrenci	1	1	2	7,14
Öğretmen	7	-	7	25
Öğretmen ve Öğretmen Adayı	-	1	1	3,57
Çocuk ve Ebeveyn	1	-	1	3,57
Ebeveyn ve Öğretmen	1	-	1	3,57
Öğretmen Adayı	1	-	1	3,57
Toplam	21	7	28	100

Tablo 5 incelendiğinde tezlerin yarısının örneklem grubunu çocukların oluşturduğu görülmektedir. Tezlerin 7’sinin örneklem grubunu öğretmenler oluşturmaktadır. Veliler, öğretmenler, çocuk ve ebeveynler, ebeveyn ve öğretmenler ile öğretmen adaylarından oluşan örneklem grupları ile doktora tezi yapılmamıştır.

Okul Öncesi Dönem Üstün Yeteneklilerle İlgili Tezlerin Konu Dağılımları

Okul öncesi dönem üstün yeteneklilere ilişkin tezlerin konu dağılımları Tablo 6’da verilmektedir.

Tablo 6

Araştırma Konuları Temasına Göre Tezlerin Dağılımı

Tez Konusu	Yüksek Lisans	Doktora	Toplam (f)	%
Tanılama	9	2	11	39,29
Program Geliştirme	1	4	5	17,86
Öğretim Yöntem/Teknikleri	1	-	1	3,57
Tanılama Testi Geliştirme	4	1	5	17,86
Diğer (algı/ tutum vb.)	6	-	6	21,43
Toplam	21	7	28	100

Tezlerin konularına göre dağılımına bakıldığında en çok tez okul öncesi dönemde üstün zekalı çocukları tanılamaya yönelik olarak yazılmıştır. Tablo 5 incelendiğinde tanılama konulu tezlerin çoğunluğu oluşturduğu görülmektedir. En az çalışılan konu ise öğretim yöntem ve teknikleridir. Yapılan diğer tezler ise program geliştirme, tanılama testi geliştirme ve diğer (algı/ tutum vb.) konularda yoğunlaşmaktadır. Okul öncesi eğitimde üstün yetenekli çocuklar ile ilgili öğretim yöntem ve teknikleri ile diğer (algı/ tutum vb.) konularında doktora düzeyinde tez yapılmamıştır.

Okul Öncesi Dönem Üstün Yeteneklilerle İlgili Tezlerin Araştırma Modeline Göre Dağılımları

Okul öncesi dönem üstün yeteneklilerle ilgili tezlerin araştırma modeline göre dağılımları; “araştırma desenleri, kullanılan ölçme aracı” olarak iki alt temada incelenmiştir.

Okul öncesi dönem üstün yeteneklilere ilişkin tezlerin araştırma desenleri alt temasına göre dağılımı Tablo 7’de verilmektedir.

Tablo 7

Araştırma Desenleri Alt Temasına Göre Tezlerin Dağılımı

Araştırma Deseni	Yüksek Lisans	Doktora	Toplam (f)	%
<i>Nicel Araştırmalar</i>				
İlişkisel Tarama araştırmaları	6	2	8	28,57
Deneysel araştırmalar	1	1	2	7,14
Betimsel araştırmalar	4	-	4	14,29
Nedensel karşılaştırma araştırmaları	1	-	1	3,57
Genel Tarama Araştırmaları	3	1	4	14,29
Tekil Tarama Araştırmaları	1	-	1	3,57
<i>Nitel araştırmalar</i>				
Örnek olay	1	-	1	3,57
Fenomenoloji araştırmaları	2	-	2	7,14
Gömülü teori araştırmaları	1	-	1	3,57
<i>Karma desen araştırmaları</i>				
Karma desen araştırmaları	1	2	3	10,71
<i>Kesitsel Araştırmalar</i>				
Kesitsel Araştırma	-	1	1	3,57
Toplam	21	7	28	100

*Araştırmaların gruplandırılması tezlerde belirtildiği şekilde yapılmıştır.

Tablo 7’ye bakıldığında yapılan tezlerde en fazla tercih edilen yöntemin nicel araştırma yöntemi olduğu görülmektedir. Toplam 7 tez ise nitel araştırma yöntemi ile yapılmıştır. En az tezin yapıldığı araştırma yöntemi ise kesitsel araştırma yöntemidir. Okul öncesi dönem üstün yeteneklilere ilişkin tezlerin kullanılan ölçme aracına alt temasına göre dağılımı Tablo 8’de verilmektedir.

Tablo 8

Kullanılan Ölçme Aracı Alt Temasına Göre Tezlerin Dağılımı

Ölçme Aracı	Yüksek Lisans	Doktora	Toplam (f)	%
Araştırmacı tarafından ölçme aracı geliştirilmiş tezler	8	7	15	53,57
Başkası tarafından geliştirilen ölçme araçları kullanılmış tezler	13	-	13	46,43
Toplam	21	7	28	100

Tablo 8'e bakıldığında araştırmacı tarafından ölçme aracı geliştirilmiş tezlerin oranının başkası tarafından geliştirilen ölçme aracının kullanıldığı tezlere göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Doktora tezlerinin hepsinde araştırmacıların ölçme araçlarını kendilerinin geliştirdiği de dikkat çekmektedir. Yüksek lisans tezlerinin çoğunda ise başkası tarafından geliştirilen ölçme aracının kullanıldığı belirlenmiştir.

Okul Öncesi Dönem Üstün Yeteneklilerle İlgili Tezlerin Araştırma Sonuçlarına Göre Dağılımları

Okul öncesi dönem üstün yeteneklilerle ilgili tezlerin temalarına göre dağılımları; “yüksek lisans ve doktora düzeyine” olarak iki alt temada farklı tablolarda hazırlanarak verilmiştir. Tablo 9 ve 10'da yer alan araştırma kapsamında hazırlanan tezler, Tablo 1'deki liste numarasına göre parantez içinde verilmiştir.

Okul öncesi dönem üstün yeteneklilerle ilgili yüksek lisans tezleri alt temasına göre araştırma sonuçları dağılımları Tablo 9'da verilmektedir. Parantez içindeki sayılar Tablo 1'de yer alan araştırma kapsamındaki tezlere ilişkin numaralardır.

Tablo 9

Yüksek Lisans Tezleri Alt Temasına Göre Araştırma Sonuçları Dağılımı

Tema	Yüksek Lisans Düzeyi	Sayı	%
Tanımlama	Üstün yetenekli çocukları belirlemede uygulanan testler (Öğretmen Gözlem Formu (ÖGF) ve Aile Gözlem Formu (AGF) ve puanlar dikkate alındığında çocukların performanslarıyla ilgili öğretmenlerin daha yakın değerlendirmeler yaptıkları (1) Üstün yetenekli çocukların ailelerinin çocuklarının farklılıklarını 3-5 yaş aralıklarında fark ettikleri, doğru tanı için başvuru merkezlerine kolay ulaşabildikleri fakat üstün yetenekli çocuğu bulunan ailelerin uygun eğitim ve çevre koşullarına sahip olmadığı (2) Raven Standart Progressive Matrices Sets'in güvenilir ve geçerli bir değerlendirme aracı olarak erken matematik yeteneği ile zekâ arasında anlamlı düzeyde bir ilişkiyi tespit ettiği (3) Öğretmenlerin ve ailelerin değerlendirmeleri arasında tutarlılığın yüksek düzeyde olmadığı, üstün yetenekli olarak tanımlanan çocukların kız ve erkek oranlarının birbirine eşit olduğu (4) Gifted Rating ScalePreschool/Kindergarten ölçek uyarlamasının geçerli ve güvenilir bir değerlendirme aracı olduğu (5) Türk Kültürüne uyarlanana Jeong (2010)'un “Üstün Yeteneklilere (3-8 Yaş Arası) İlişkin Algı Ölçeği (ÜYÇAÖ)” nde, okul öncesi öğretmenlerinin üstün yeteneklilikle ilgili “hırslı ve erken okuma” ve “işbirliğine dayalı oyun tarzı” gerçek temelli maddelere katıldıkları; “üstün yetenekli çocuklar ve motivasyon probleminin olmaması” ve “üstün yeteneklilik ve ailelerin çabası” gibi mit (efsane) temelli maddelere katılmadıkları; “normal müfredatta uyarılma ihtiyacı”, “ebeveynlerin tanımlama sürecine katılımı”, “üstün yetenekliliğin okul öncesi yıllarda belirlenmesinin etkililiği” ve “standart testlerin tarafsızlığı” gibi gerçek temelli maddelere katıldıkları; üstün yetenekliliğe ilişkin okul öncesi öğretmenlerin üç belirgin kavram yarılgılarının (“yaratıcılık ve zekâ arasındaki pozitif ilişki”, “duygusal duyarlılık” ve “liderlik” konuları ile bağlantılı) olduğu (7) Üstün yetenekli 5-7 yaş arasındaki normal gelişim gösteren çocukların ahlaki akıl yürütmelerini incelendiğinde, üstün yeteneklilerin lehine anlamlı fark bulunduğu (8)	13	62

Katılımcıların Anadolu-Sak Zekâ Ölçeği (ASİS)' in toplam test ve alt test puan ortalamalarının daha önceden aldıkları tanıya uygun olduğu ve ASİS'in ayırt ediciliğinin yüksek olduğu (10)

Liderlik potansiyeli; normal öğrencilere göre üstün zekalı ve yetenekli öğrencilerde, erkek öğrenciler kız öğrencilere göre, devlet okulunda eğitim gören öğrencilerde özel okulda öğrenim görenlere göre daha yüksek olduğu, çocukların liderlik potansiyelinin geçen seneki not ortalamasına, takım sporuna, sanatsal etkinliğe katılma durumuna, baba eğitim düzeyine göre farklılaştığı, muhakeme hızı ile algı hızının farklılaştığı (13)

Üstün yetenekli oyun çeşitleri ve çocukların oyun kurma özellikleri incelendiğinde; kurguladıkları hayallerle ve dönüştürülen oyuncaklarla oynadıkları, sorgulayıcı, uyumlu, başarı odaklı, mücadeleci, meraklı olduklarını, o dönemde ki teknolojik oyuncaklara tutkuları bulunmadığını, hobilerinin oyun olduğunu, Lego tarzı oyuncaklarla ve sokak oyunları oynadıklarını, sorumluluk sahibi ve yaratıcı olduklarını, hayvanlara ve bitkilere karşı ilgilerinin olduğu, Üstün başarılı öğrencilerin ailelerinde değerlere önem verildiği, sevgiye ve saygı temelli iletişimin olduğu, mutlu aynı zamanda ilgili bir aileye sahip oldukları (14)

Üstün zekâlı otizm spektrum bozukluğu (OSB) olan çocukların OSB ve üstün zekâlarından kaynaklı olarak tanı karmaşası yaşadıkları, bilişsel profillerinin önemsenmediği, sınırlılık yaşadıkları alanda desteklendikleri fakat bilişsel isteklerinin karşılanmadığı, özellikleri ve davranışlarının anlaşılamadığı (15)

ASİS'in sözel muhakeme dış ölçütler ile hıza dayalı SAM arasında küçük ilişki bulunduğu, SAM'ın güvenilirliğinin yüksek, ASİS'in bellek kapasitesi endeksi ile orta, görsel potansiyel endeksi ile küçük düzeyde ilişkide olduğu muhakeme hızı ile algı hızının farklılaştığı, araştırmanın alan yazında hız temelli testlerle hazırlanan araştırmalarla tutarlı olduğu (16)

4-5 yaş grubundaki özel yetenekli çocukların tanılanmasına yönelik, performansa ve çoklu veri kullanımına dayalı bir tanılama modeli geliştirildiği (Başarılı Zekâ Kuramı), modeldeki teorik yapı odağında geliştirilen gözlem formlarındaki değerler arasında anlamlı ilişkiler olduğu, performans ölçümlerinin test sonuçlarından farklı özellikleri tanılama sürecine dâhil ettiği ve daha zengin bir veri kaynağı sağladığı (20)

Öğretmen Geliştirme Okul öncesi öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencilere yönelik algılarının olumlu yönde olmasına rağmen bu çocukların eğitim ihtiyaçlarına ilişkin yeterli bilgiye ve mesleki beceriye sahip olmadıkları; üstün yetenekli öğrencilerin eğitim sürecinin olumsuz etkilememesi için hem hizmet öncesi hem de hizmet içi eğitim seminerlerine gereksinim duyulduğu (7) 8 38

Okul öncesi öğretmenlerinin öz yeterlik inançlarının yüksek ancak tutumlarının orta düzeyde olduğu, öz yeterlik inançlarının arttıkça tutumlarının da olumlu yönde etkilendiği, okul öncesi öğretmenlerinin mezun olduğu ve çalıştığı okul, mesleki kıdemleri, medeni durumu, hizmet içi eğitimi alma durumlarına göre öğretmenlerin öz yeterlik inançlarını ve üstün yetenekli çocuklara karşı tutumlarını yordama gücünün olumsuz düzeyde etkilendiği (9)

Üstün yetenekliler eğitimine ilişkin okul öncesi öğretmenlerinin öz yeterlik ile algı düzeyleri arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin bulunduğu (11)

Üstün yetenekli çocuklara yönelik STEM eğitimi alan sınıf eğitimi ve okul öncesi eğitimi alanındaki öğretmen adaylarının STEM eğitimi almayan öğretmen adaylarına göre kendilerine daha çok güvendikleri, mentorluk yapabilecekleri vb. durumlarda anlamlı fark ortaya çıktığı (12)

Özel yetenekli çocukların erken çocukluk döneminde tanılanması, keşfedilmesi, eğitilmesi hususunda öğretmenlerin öz yeterlilik algılarında farklılıklar olduğu (17)

Okul öncesi öğretmenlerinin özel yetenek potansiyeli olan çocukların ayırt edici özelliklerini tespit edebildikleri, özel yetenek potansiyeli olan çocukların akran ilişkileri ve sınıfa uyumlarına ilişkin mevcut durumdaki gözlemlerinin özel yetenekli çocukların akran ilişkileri ile tutarlılık gösterdiği, okul öncesi öğretmenlerinin çoğunluğunun özel yetenek potansiyeli olan çocukların eğitim süreçlerinde dair kendilerini yetersiz gördükleri Rehberlik Araştırma Merkezleri' ne başvuruların okul öncesi öğretmenleri tarafından değil çocuğun ebeveyni tarafından yapıldığı fakat süreçte çeşitli tanılama sorunları ve eğitim programı eksikliklerinin bulunduğu (18)

Özel yetenekli çocuklara ilişkin okul öncesi öğretmenlerine yönelik hizmet içi eğitimi programının etkili olduğu (19)

Eğitim fakültesinden mezun olunan program, üniversitede özel eğitim dersi alma durumu, kıdemi, çalışılan okul türü, çalışılan yaş grubu, üstün yetenekli çocuklara ilişkin belli bir eğitim alma gibi değişkenlerle, bilgi düzeyleri arasında anlamlı bir farklılaşma görüldüğü; okul öncesi öğretmenlerinin üstün yetenekli çocuklara ilişkin bilgi düzeylerinin yeterli olmadığı (21)

Toplam 21 100

Tablo 9’da görüldüğü gibi yüksek lisans tezlerinin daha çok (13) okul öncesinde üstün yetenekli çocukların tanınmasına yönelik hazırlandığı dikkat çekmektedir. Diğer tema ise öğretmen geliştirme (8) olarak ortaya çıkmıştır. Tablo 10’da okul öncesi dönem üstün yeteneklilerle ilgili doktora tezleri alt temasına göre araştırma sonuçları dağılımları verilmektedir.

Tablo 10

Doktora Tezleri Alt Temasına Göre Araştırma Sonuçları Dağılımı

Tema	Doktora Düzeyi	Sayı	%
Tanımlama	Çocuklar için Zihinsel Hız Testi (ZHT) ’nin psikometrik yönden güvenilir ve geçerli bir zihinsel hız testi olduğu (22) Üstün Yetenekliler Derecelendirme Ölçekleri- Okulöncesi/ Anaokulu Formu) (GRS-P) derecelendirme ölçeğinin Türkçe uyarlamasının yüksek güvenilirliğe- geçerliğe sahip olduğu ve çoklu tanımlama basamağının bir parçası olarak kullanılabilmesi (28) Renkli Progresif Matrisler Testinin güvenilir ve geçerli bir test olduğu, Sosyal Beceri Eğitim Programının üstün yetenekli çocukların sosyal beceri düzeyleri üzerinde kalıcı bir etki yarattığı (27)	3	43
Öğretmen Geliştirme	Öğretmenlerin Öğrencilerdeki Potansiyeli Gözlemlemesi (ÖÖPG) Formu’nun (Teacher’s Observations of Potential in Students – TOPS) üstün potansiyelli olan öğrencileri tüm okul öncesi eğitim kurumlarında aday gösterme sürecinde etkili bir biçimde kullanılabilir olduğu (23) “Üstün Yetenekli Çocuk Aday Gösterme Eğitim Programı (ÜYÇAGEP)” ile öğretmen adaylarının ve okul öncesi öğretmenlerinin buldukları sınıflarda üstün yetenekli çocukları ayırt edebildikleri, doğru bir biçimde aday gösterebildikleri, ihtiyaç duydukları eğitimi alabilmelerine yardımcı olmaya çalıştıkları (26)	2	28,5
Program Geliştirme	Çalışma Belleğinin Geliştirilmesine Yönelik Erken Müdahale Programının özel yetenekli ve tipik gelişim gösteren çocukların, çalışma belleği performansını geliştirdiği, velilerin ve öğretmenlerin programı faydalı bulduğu (24) Üstün yetenekli çocukların sorun çözme becerilerini arttırmak için geliştirilen proje yaklaşımı temelinde tasarlanan erken müdahale eğitiminin sorun çözme becerileri üzerinde önemli ve kalıcı bir etkisinin olduğu (25)	2	28,5
Toplam		7	100

Tablo 10’da görüldüğü gibi doktora tezlerinin okul öncesinde üstün yetenekli çocukların tanınması (3), öğretmen geliştirme (2) ve program geliştirmeye (2) yönelik hazırlandığı dikkat çekmektedir. Doktora tezlerinden üstün yetenekli çocuklara ilişkin algı ve tutumlara ve öğretim yöntem ve tekniklerine ilişkin bir teze rastlanmamıştır.

Sonuç ve Tartışma

Üstün zekâlı / yetenekli çocukların ilgi, yetenek ve akademik gelişim açısından farklılık göstermesi, nitelikli bir eğitim programının geliştirilmesini gerekli kılmaktadır. Bu eğitim programı üstün zekâlı çocukların kişisel gelişimlerinde kaydettikleri ilerleme ve kendini gerçekleştirme potansiyeline de katkı sağlamaktadır. Aynı zamanda eğitim ve öğretim ortamlarının zenginleştirilmesi veya zengin uyaranların yer aldığı nitelikli eğitim ortamlarının geliştirilmesi, üstün yetenekli çocukların güçlü yanlarının en üst potansiyeliyle kullanılmasını sağlayacaktır. Farklı etnik ve kültürel popülasyonlar içerisindeki üstün yetenekli çocuklara hitap edilebilecek programların ve ortamların düzenlenmesi önemli görülmektedir. Araştırma bulgularımıza göre yüksek lisans tezlerinden üstün yetenekli çocuklara ilişkin algı ve tutumlara, program geliştirmeye ve öğretim yöntem ve tekniklerine; doktora düzeyi tezlerde ise üstün yetenekli çocuklara ilişkin algı ve tutumlara ve öğretim yöntem ve tekniklerine ilişkin bir teze rastlanmamıştır. Ayrıca eğitim ve öğretim ortamlarının düzenlenmesi, uyaranların zenginleştirilmesiyle ilgili çalışmalara da yer verilmediği görülmüştür.

Araştırma bulgularına göre okul öncesi dönem üstün yeteneklilere ilişkin devlet ve vakıf üniversitelerinde hazırlanan tezlerin araştırma yıllarına bakıldığında, yüksek lisans ve doktora düzeyinde en çok 2015 ve 2019 yıllarında tez yapıldığı görülmektedir. Bu dönemdeki çalışmaların sonuçlarının Millî Eğitim Bakanlığı 7 Temmuz 2018 tarihli Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nin hazırlanmasına etki ettiği düşünülebilir. Bunun yanı sıra tezlerin alanlara göre dağılımına bakıldığında okul öncesi dönemde üstün yetenekliler ile ilgili tezlerin özel eğitim ve okul öncesi eğitim alanında yoğunlaştığı, en çok tezin okul öncesi dönemde üstün zekâlı çocukları tanılamaya yönelik olarak yapıldığı görülmektedir. Sözü edilen yönetmeliğin, 7. maddesine göre özel yetenekli bireyler tanılanmakta ve tanılama işlemi okul öncesi dönemde bulunulan ilin ilgili Rehberlik Araştırma Merkezi'nde gerçekleştirilmesi gerektiği belirtilmektedir. Tanılamada öğretmen görüşlerinin alındığı bir başvuru formu kullanılmış olsa da öğretmen, veli görüşlerine süreç içinde başvurulmadığı görülmektedir. Araştırma bulgularına göre veliler, öğretmenler, çocuk ve ebeveynlerden oluşan örneklem grupları ile yapılan araştırmalarda tanılama sürecinde tarafların genellikle ortak bir tutum sergilediklerine ilişkin sonuçlar bulunmaktadır. Okul öncesi eğitime devam eden çocukların tanılanması ile ilgili yapılan araştırmada öğretmenlerin tanılama sürecine ilişkin çocukların performansına ailelere kıyasla daha yakın değerlendirmeler yaptıkları sonucuna ulaşılmıştır. (Suveren,2006)

Öğretmenler çocuğu öğrenme ortamlarında gelişimsel açıdan birçok alanda değerlendirebilme imkânına sahip olduğu için tanılamada öğretmen gözlemi önemlidir fakat tanılama sürecinde en nitelikli ve güvenilir veri kaynağı öğretmen gözlemiyle birlikte ailenin de çocuk ile ilgili değerlendirmelerine de başvurularak okul- aile iş birliği ile elde edilmelidir. Bu durumda yönetmelikte yer alan tanılama sürecinin öğretmen, veli iş birliğinin temelinde geliştirilmesi önem taşımaktadır. Araştırma bulgularına göre veliler, öğretmenler, çocuk ve ebeveynler, ebeveyn ve öğretmenler ile öğretmen adaylarından oluşan örneklem gruplarının yer aldığı bir teze rastlanmaması da dikkat çekmiştir.

Özkan'a (2019) göre çocuğu Bilsem'e devam eden ailelerle yaptığı araştırmada, ailelerin çocuklarındaki farklılıkları okul öncesi dönemde 3 yaş ve sonrasında fark etmeye başladıkları ve bu farklılıkların daha çok zihinsel gelişim alanında ayırt edici olduğu sonucuna ulaşılmışlardır. Okul öncesi dönemde üstün yetenekli çocukların yaşlılarına oranla daha erken analiz ve sentez yapabilmeleri ve üst düzey yaratıcılıkları zihinsel gelişimdeki farklılıkların bazılarıdır. İlgili yönetmelikte 5. Madde' ye göre bireyin performans düzeyini her aşamadaki tanılamada belirlenerek gelişim alanı değerlendirilmekte ve bu sonuçlar odağında eğitim amaçları ile eğitim hizmetleri planlanmaktadır. Dereli'ye (2019) göre üstün yetenekli çocukların eğitim süreçlerinin değerlendirilmesi ile ilgili yaptığı araştırmada, okul öncesi öğretmenlerinin sınıfta bulunan üstün yetenekli çocuğun eğitim sürecinde desteğe ihtiyaç duydukları, Rehberlik Araştırma Merkezi'nde okul öncesi dönemde üstün yetenekliliği tanılamada sorunlar olduğu ve eğitim programında eksiklikler bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Okul öncesi öğretmenliği lisans eğitimi programında ‘ ‘ Özel eğitim ve Kaynaştırma” adlı zorunlu bir ders yer almaktadır fakat sınıf ortamında uygulanabilirlik açısından imkânların elverişli olmayışı öğretmenlerin bu konuda desteğe ihtiyaç duymasının nedenlerinden biri olabilir. Ancak okul öncesi dönemdeki çocukları üstün yetenekli olarak tanılamaya yönelik süreçlerde kullanılan standart testler erken çocukluk dönemi gelişim alanlarının bütüncül olarak değerlendirilmesinde yetersiz kalmaktadır. Seyhan (2015) araştırmasında üstün yetenekli çocukların eğitim- öğretim ihtiyaçları çerçevesinde tipik gelişim gösteren çocuklara yönelik uygulanan müfredatın üstün yetenekli çocuklar için uyarlanmasının bir gereklilik olduğu ve ebeveynlerin çocukların tanılama süreçlerine katılımlarının üstün yeteneğin okul öncesi dönemde belirlenmesinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Okul öncesi dönemde üstün yeteneğe ilişkin tanılama yapılırken; tanılama yapılacak çocuğa ilişkin ilgili eğitim-öğretim döneminin başından itibaren sistematik bir biçimde gözlem yapılmalı, anekdot kayıtları tutulmalıdır. Yapılan gözlemlerin ve tutulan anekdot kayıtlarının içerikleri standart testlerin sonuçlarının bütüncül bir bakış açısıyla yorumlanmasına katkı sağlayacaktır. Çocuğun öğrenme süreçlerinde ortaya koyduğu özgün ürünlere ilişkin çocuğun da katılım hakkı gözetilerek hazırladığı portfolyosu alternatif değerlendirme

araçları olarak tanılama sürecinde yer alması gerekmektedir. Standart eğitim müfredatına ek olarak üstün yeteneklilerin ihtiyaç ve sorunlarına yönelik eğitim programlarının geliştirilip uygulanması bir gerekliliktir. Karateke'ye (2016) göre üstün yetenekli çocuklara ilişkin sosyal beceri programı sonucunda sosyal duygusal becerilerden olan arkadaşlık kurabilme ve duygu regülasyonu konularında gelişimlerinin desteklenmesi gerekmektedir. Üstün yetenekli çocukların mükemmeliyetçi bir yapıya sahip olmaları ve buldukları ortama adapte olmada güçlük yaşayabilmeleri akranları ile iletişim problemlerinin ortaya çıkmasına neden olabilmektedir. Bildiren'e (2016) göre yaptığı araştırma sonucunda proje temelli yaklaşıma dayalı ve süreç odaklı eğitim programlarının üstün yetenekli çocukların problem çözme becerilerini arttırmada ve karar verme süreçlerinde etkili olmaktadır. Ayrıca üstün yetenekli çocukların eğitimi için görevlendirilen okul öncesi öğretmenlerinin de bu alanda özel olarak hazırlanmış bir eğitim programı ile eğitilmesi gerekmektedir. Okul öncesi öğretmenlerinin üstün yetenekli çocuklar hakkındaki görüşleri ile ilgili araştırmada ise ilgili branştaki öğretmenlerin üstün yetenekli çocukların ilgi ve ihtiyaçları hakkında yeterli bilgi ve donanıma sahip olmadıkları sonucuna ulaşılmıştır (Gülkaya, 2016).

İlgili yönetmelikte özel eğitim ihtiyacı olan bireyler için Bireysel Eğitim Programı geliştirilmesi ve performansları doğrultusunda öğrenme süreçlerinde uyarlamalar yapılarak eğitim almalarının esas olduğu belirtilmektedir. Özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin her tür ve kademede eğitimlerini kaynaştırma/ bütünleştirme yoluyla sürdürmeleri 11. Madde ile esas alınmıştır. Ayrıca yönetmeliğin 25. maddesinde özel yetenekli öğrenciler yetenek alanları doğrultusunda destek eğitim odasında zenginleştirme ve hızlandırma yoluyla eğitim verildiği belirtilmiştir. Araştırma bulgularına göre okul öncesi dönem üstün yeteneklilerle ilgili tezlerde en az çalışılan konu öğretim yöntem ve teknikleridir. Öyle ki bu konuda doktora düzeyinde hiçbir teze rastlanmamıştır. 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 4. Maddesinde özel eğitime erken başlamanın esas olduğu belirtilmiştir. Fakat ilkokuldan itibaren üstün yetenekli olarak Rehberlik Araştırma Merkezi tarafından tanılanan çocuklar Bilim Sanat Merkezi'ne devam ederken okul öncesi dönemdeki çocuklar Bilim Sanat Merkezi'ndeki eğitim- öğretim faaliyetlerinden yararlanamamaktadır.

Öneriler

Okul öncesi dönem üstün yeteneklilerle ilgili araştırma önerilerinin, bilimsel projelerin ve yurt dışı, yurtiçi karşılaştırmalı araştırmaların gerek üniversitelerde gerekse Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde desteklenmelidir. Okul öncesi dönem üstün yeteneklilerle ilgili araştırmaların konu alanları, öğrenme ortamları, eğitim programları, öğretim yöntem ve teknikleri ve öğretmenlerin yetiştirilmesi ve geliştirilmesi kapsamında genişletilmelidir. Okul öncesi dönem üstün yeteneklilerle ilgili çalışmalarda karma araştırma modelleri kullanılabilir. Okul öncesi dönem üstün yeteneklilerin eğitilmesi ve geliştirilmesine yönelik kurumlararası iş birliği çalışmaları yapılmalıdır. Doktora düzeyinde üstün yetenekli çocuklara ilişkin algı ve tutumlar ile öğretim yöntem ve tekniklerine ilişkin araştırmalar artırılmalıdır. Okul öncesi dönem üstün yetenekli çocukların tanılanması sürecinin öğretmen, veli iş birliğinin temelinde geliştirilmesi önem taşımaktadır. Okul öncesi dönem üstün yeteneklilerle ilgili tezlerin araştırma modelleri çeşitlendirilmelidir. Veliler, öğretmenler, çocuk ve ebeveynler, ebeveyn ve öğretmenler ile öğretmen adaylarından oluşan örneklem grupları ile doktora düzeyinde araştırmaların yapılması gerekmektedir.

Millî Eğitim Bakanlığı; Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği'nde kaynaştırma/ bütünleştirme yoluyla eğitime devam eden öğrenciler için Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı'nın hazırlanması gerektiği belirtilmiştir. Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı hazırlanırken üstün yetenekli çocuk için Millî Eğitim Bakanlığı 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı'nda çocuk merkezilik, sarmallık, esneklik özelliklerine uygun, çocuğun üstün yetenekli olduğu alanda var olan yeteneğini geliştirmesine yönelik kazanım ve göstergeler de tespit edilmedi.

Kaynakça

Alma, S. (2015). Üstün yetenekliliği derecelendirme ölçekleri okul öncesi anaokulu formu (GRS-P) Türkçe'ye uyarlanması [*Yayınlanmamış yüksek lisans tezi*]. Selçuk Üniversitesi.

- Bildiren, A., Gamze, G., Sağkal, A. S., Özdemir, Y. (2020). Okul öncesi öğretmenlerinin üstün yetenekli çocukların tanılanması ve eğitimlerine ilişkin algıları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 21(2), 329-356. <https://doi.org/10.21565/ozelegitimdergisi.572326>
- Bildiren, A. (2016). Proje temelli yaklaşıma dayalı erken müdahale programının üstün yetenekli çocukların problem çözme becerisine etkisi [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Cohen, L., Manion, L. & Morrison, K. (2007). *Research methods in education*. (6 th ed.) Routledge.
- Çelik-Şahin, Ç. (2014). Bilim ve sanat merkezi öğrencilerinin bu kurumlara ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *HAYEF Journal of Education*, 11(1), 101-117. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iuhayefd/issue/8800/110001>
- Dereli, F. (2019). Okul öncesi dönemde üstün yetenekli çocukların aday gösterilmelerine yönelik geliştirilen programın etkililiği [Yayınlanmamış doktora tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Erdem, Ş. ve Baloğlu, M. (2018). Üstün yetenekli ergenlerin stres kaynakları ve stres karşısındaki tepkilerinin ergen popülasyonu ile karşılaştırılması. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(3), 598-609. <https://doi.org/10.17679/inuefd.485921>
- Ersoy, Ö.ve Avcı, N. (2004). *Özel eğitim*. Ya-pa Yayıncılık.
- Gagne, F. (2004)., Transforming Gifts into Talents: The DMGT as a Developmental Theory., *High Ability Studies*, 15(2), 119-147.
- Gilmanshina, S., Smirnov, S., Ibatova, A.& Berechikidze, I. (2021). The assessment of critical thinking skills of gifted children before and after taking a critical thinking development course. *Thinking Skills and Creativity*, 39, 100-780. <https://doi.org/10.1016/j.tsc.2020.100780>
- Green, S.L. (2007)., Preparing special educators to work with diverse student populations: Culturally responsive teaching and its alignment with the teaching of social students. *Black History Bulletin*, 70(1), 12-18.
- Gülkaya, Ş. (2016). Okul öncesi öğretmenlerinin, üstün yetenekli çocuklar hakkındaki algı, görüş ve eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesi [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Yakın Doğu Üniversitesi.
- Gür, Ç. (2017). *Eğitimsel ve sosyal-duygusal bakış açılarıyla üstün yetenekli çocuklar*. Anı Yayıncılık.
- Gürten, E. (2018). *Üstün yetenekli çocuklar ve eğitim uygulamaları*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Harrison, C. (2004). Giftedness in early childhood: The search for complexity and connection. *Roepers Review*, 26(2), 78-84. <https://doi.org/10.1080/02783190409554246>
- Heckman, J. (2016), *Early childhood education: quality and access pay off*. https://heckmanequation.org/wp-content/uploads/2017/01/F_Heckman_Moffitt_093016.pdf Erişim Tarihi 10 Mayıs 2023
- Herdman, E. (2006). Derleme makale yazımında, konferans ve bildiri sunumu hazırlamada pratik bilgiler. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 3(1), 2-4.
- Hernandez Torrano, D.ve Saranlı, A. G. (2015). Okul çaında zenginleştirme modelinin uyarlanması ve uygulanması süreçlerine kültürlerarası bir bakış: global dünyada yetenek gelişiminin önemi. *Gifted Education International*. 31(3), 257-270.
- Hertzog, N. B. (2017). Designing the learning context in school for talent development. *Gifted Child Quarterly*, 61(3), 219-228.
- Hızlı, E. (2014), Üstün zekalı ve yetenekli çocuklar eğitiminin incelenmesi: İsrail sistemi. *Üstün Yetenekliler Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 52-62.
- Huberman, A.M., Miles, M.B. (1994). Data management and analysis methods. N. K. Denzin & Y. S. Lincoln (Eds). *Handbook of qualitative research* (pp. 428-444). Sage Publications.
- Karadağ, F., Karabey, B. & Pfeiffer, S. (2016). Identifying gifted preschoolers in Turkey: The reliability and validity of the Turkish-translated version of the Grs-Preschool/Kindergarten Form. *Journal of Education and Training Studies*, 4(10), 8-16. <https://doi.org/10.11114/jets.v4i10.1686>
- Karadağ, F. (2015). Okul öncesi dönemde potansiyel üstün zekalı çocukların belirlenmesi [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Karateke, B. (2016). Üstün yetenek potansiyeli olan çocuklara uygulanan sosyal beceri eğitim programının sosyal beceri gelişimine etkisinin incelenmesi [Yayınlanmamış doktora tezi]. Gazi Üniversitesi.

- Kılıç, A. (2018). Üstün yetenekli çocukların fen eğitiminde bilim deney merkezlerinin rolü. *Journal of Gifted Education and Creativity*, 5(2), 59-66 . Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/jgedc/issue/40757/447094>
- Koshy, V. (2002). *Teaching gifted children 4-7: A guide for teachers*. David Fulton Publishers
- Kurt, E. (2008). Raven spm plus testi 5.5-6.5 yaş geçirelik, güvenirlilik, ön norm çalışmalarına göre, üstün zekalı olan ve olmayan öğrencilerin erken matematik yeteneklerinin karşılaştırılması [*Yayınlanmamış yüksek lisans tezi*]. İstanbul Üniversitesi.
- Levent, F. (2011). *Üstün yetenekli çocukların hakları el kitabı anne baba ve öğretmenler için*. Çocuk Vakfı Yayınları.
- Levent, F. (2014). *Üstün yetenekli çocukları anlamak: Üstün yetenekli çocuklar sarmalında aile, eğitim sistemi ve toplum*. Nobel Akademi Yayıncılık.
- Maker, J. N., Nelson, A. B. (1996). *Curriculum Development and teaching strategies gifted students*. Sage Publications.
- MEB (2013). *Okul öncesi eğitim programı*. MEB Yayını.
- Metin, N.B., Dağlıoğlu, E. ve Saranlı, A.G. (2018). *Çocuk gelişimi bakış açısı ile üstün yetenekli çocuklar*. Hedef CS Yayıncılık.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2015). *Meb bilim sanat merkezi yönergesi*. MEB Yayını.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2019). *Okul öncesi eğitim ve ilköğretim kurumları yönetmeliği*. Resmi Gazete. Yayım Tarihi: 10.07.2019. Sayısı:30827. Numarası: 29072.
- National Association for Gifted Children [NAGC] (2015). *A definition of giftedness that guides best practice*. [Ulusal Üstün Yetenekli Çocuklar Derneği \(nagc.org\)](http://www.nagc.org) Erişim Tarihi 20 May 2023
- National Association for Gifted Children [NAGC] (2018). *Key considerations in identifying and supporting gifted and talented learners*. [Ulusal Üstün Yetenekli Çocuklar Derneği \(nagc.org\)](http://www.nagc.org) Erişim Tarihi 15 May 2023
- Organisation for Economic Development and Co-operation [OECD] (2018). *Engaging young children lessons from research about quality in early childhood education and care.*, www.oecd.org. Erişim tarihi: 23 May 2023.
- Özkan, N. (2009). Üstün zekalı-üstün yetenekli çocukların eğitiminde okulun, öğretmenin ve ailenin yeri [*Yayınlanmamış yüksek lisans tezi*]. Beykent Üniversitesi.
- Özsoy, Y. (1992). İlköğretim düzeyinde özel eğitimin durumu, sorun ve çözümler. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(8), 73-80. <http://www.efdergi.hacettepe.edu.tr/yonetim/icerik/makaleler/1250-published.pdf>
- Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği (2018). Resmi Gazete. Yayım Tarihi: 07.07.2018. Sayısı: 30471.
- Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (1997) Resmî Gazete. Yayım Tarihi: 06.06.1997. Sayısı:23011. Numarası: 6462
- Paul, R., Elder, L. (2020). *Critical thinking: tools for taking charge of your learning and your life*. Pearson Education.
- Piske, R. & Stoltz, Tania. (2016). Barriers to creativity, identification and inclusion of gifted student, *Creative Education*, 2016, 7, 1899-1905 Published Online August 2016 in SciRes. <http://www.scirp.org/journal/ce> <http://dx.doi.org/10.4236/ce.2016.714192> .
- Porter, L. (2005). *Gifted young children*. Pen University Press.
- Renzulli, J.S. (1986). *Sytems and models for developing programs fort he gifted and talented*. Mansifled Center. Creative Learnin Press, Inc.
- Reutlinger, M. (2014), *Göçmen kökenli üstün zekalı çocuklar göçmen kökenli ailelere, öğretmenlere ve eğitimcilere yönelik bilgilendirme*. Erişim Tarihi: 20 Mayıs 2023
- Robinson, A., Shore, B.M.ve Enersen, D.L. (2014). *Üstün zekalıları eğitiminde en iyi uygulamalar*. Ogurlu, Ü.& Kaya, F. (Trans. Edts.) Nobel Akademi Yayıncılık.
- Rogers, K. B. (2007). Lessons learned about educating the gifted and talented. *Gifted Child Quarterly*, 51(4), 382-396. <https://doi.org/10.1177/0016986207306324>
- Sak, U. (2010). *Üstün zekalıları özellikleri tanımlanmaları eğitimleri*. Maya Akademi Yayınevi.
- Sak, U. (2021). *Özel yetenekli öğrencilerin sosyal duygusal ve akademik gelişimi*. Pegem Akademi Yayıncılık.

- Seyhan, B. (2015). Okul öncesi öğretmenlerinin üstün yetenekli çocuklara yönelik algıları ile tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi [*Yayınlanmamış yüksek lisans tezi*]. Gazi Üniversitesi.
- Silverman, L. K. (2003). *Characteristics of giftedness scale: Research and review of the literature*. Retrived 4 June 2023 https://www.spart5.net/cms/lib07/SC01000802/Centricity/Domain/491/Characteristics_Scale.pdf
- Smith, J. T., (2014), *Early childhood development: a multicultural perspective*, Nobel Akademi Yayıncılık.
- Subotnik, R. F., Olszewski-Kubilius, P. & Worrell, F. C. (2011). Rethinking giftedness and gifted education: A proposed direction forward based on psychological science. *Psychological Science In The Public Interest*, 12(1), 3-54.
- Suveren, S. (2006). Anasınıfına devam eden çocuklar arasından üstün yetenekli olanların belirlenmesi [*Yayınlanmamış yüksek lisans tezi*]. Abant İzzet Baysal Üniversitesi.
- Toy, R. (2014). *Differentiation of processes for the gifted methods and materials for teaching the gifted* Karnes, A. F. ve Bean, S. (Eds), pp. 139-163), Prufrock Press Inc.
- Ulusoy, F., Sakaltaş, E., Güneş, H., Dokgöz, M., Akın, Ö.ve Köseoğlu, S. (2014). *Özel yetenekli çocuklar aile kılavuzu*. Millî Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü. https://orgm.meb.gov.tr/alt_sayfalar/yayimlar/ozelegitim/aile_kilavuzu/aile_kilavuzu.pdf. Erişim Tarihi: 25 Haziran 2023